
Van de redactie

Ontvankelijkheid, vertrouwen, spiritualiteit en ziel. Zie hier de kernbegrippen van enkele bijdragen aan dit nummer. De associatie kan zijn dat de desbetreffende bijdragen vooral naar binnen gekeerd zijn, gericht op het eigen vak, alleen voor vakgenoten bedoeld en voor hen begrijpelijk. Het tegendeel is waar.

Beate Giebner, geestelijk verzorger, wordt geïnterviewd over haar proefschrift, waarin zij op basis van interviews met artsen en verpleegkundigen laat zien dat de behandel- en zorgrelatie wel degelijk wederkerig is, dat er – ondanks de nadruk in veel zorgprofessionele publicaties op distantie en geven – voortdurend sprake is van ontvangen en ontvankelijkheid. De draagkracht, motivatie, flexibiliteit en persoonlijke ontwikkeling van artsen en verpleegkundigen worden hierdoor gestimuleerd, en de kwaliteit van de zorgverlening neemt toe. De psychologe Anja Visser onderzoekt, in haar proefschrift, in hoeverre aspecten van spiritualiteit een rol spelen in het omgaan met kanker. De resultaten van vragenlijsten en interviews zijn gecombineerd. De aspecten Zingeving, Aanvaarding en Spirituele Activiteiten beschermen tegen een toename van emotioneel onwelbevinden wanneer vermoeidheid en de ervaring van levensbedreiging door kanker toenemen. Vertrouwen is daarbij een centraal begrip. Martine Oldhoff, theologe en net gestart met een onderzoek naar het theologisch spreken over de ziel, onderzoekt wat het belang van het begrip ziel voor de gezondheidszorg en de geestelijke verzorging kan zijn. De ziel brengt de mens in zijn totaliteit in beeld – een luxe die in de zorg niet overbodig is. De 'ziel' is te gebruiken in het gesprek met de patiënt, als stimulans voor ontvankelijkheid, en als reflectie over het mensbeeld.

De drie boven genoemde begrippen duiden niet op introvertheid. De auteurs zijn uitdrukkelijk op zoek naar hun bijdragen aan de zorg, of het nu patiënten zijn of medewerkers of de zorg als systeem. Op basis van gedegen (empirisch) onderzoek, waarbij soms kwalitatieve en kwantitatieve benaderingen worden gecombineerd en waarbij sprake is van longitudinaal (meerdere meetmomenten) onderzoek, attenderen zij op aspecten van de zorg die vaker onderbelicht blijven en waartoe geestelijk verzorgers op basis van hun deskundigheid dienen bij te dragen. Uit de studies spreekt tegelijk respect voor wat al die medische professionals doen: de auteurs diskwalificeren niet, zij willen iets toevoegen. De auteurs bieden invalshoeken en handvatten om de verworven inzichten in praktijk te brengen.

Eén van deze promoties (Giebner) kwam tot stand in het AMC te Amsterdam, waar bijna 200 mensen per jaar promoveren en waar continu zo'n 800 mensen met hun promotieonderzoek bezig zijn. Het lijkt nietig, deze verhouding van 1 (0,5%) op een totaal van bijna 200 (para)medische proefschriften. Toch hoeft dit niet zo te zijn. Juist dat andere perspectief op de werkelijkheid kan een wereld van verschil vormen. Dat andere perspectief blijkt ook in de andere bijdragen van dit nummer weer: de kracht van beelden en van kunst, de ruimte van rituelen, de intensiteit van de interactie tussen cliënten en geestelijk verzorgers, een andere visie op wat een (voltooid) leven is, de relativering door humor. Het komt ook naar voren in de gerecenseerde boeken: allemaal boeken door geestelijk verzorgers geschreven! Het is goed om te beseffen dat geestelijke verzorging dit alles te bieden heeft. Lees! Beseef! En doe!

Sjaak Körver
J.W.G.Körver@uvvt.nl

'Ik heb een raar proefschrift geschreven'

Interview met Beate Giebner

Beate Giebner – geestelijk verzorger in het Amsterdam Medisch Centrum (AMC) - promoveerde op 25 september 2015 aan de Universiteit van Amsterdam bij de afdeling Medische Ethiek van de Faculteit Geneeskunde. Ze deed onderzoek naar de ontvankelijkheid van zorgverleners in patiëntencontacten. Hulpverleners geven niet alleen, ze krijgen ook veel. Nog altijd een taboe in de wereld van de zorg. Dat is jammer. Het onderzoek van Beate Giebner is een pleidooi voor erkenning van de ontvankelijkheid van artsen en verpleegkundigen. Hun openheid maakt hen niet onprofessioneel, maar geeft veerkracht en werkplezier.

Ben de Boer

Wie is Beate Giebner?

Ik ben nieuwsgierig en onderzoekend en ga ook graag de diepte in. Misschien ben ik niet altijd even dapper, maar ik zet wel door. Toen er werd gevraagd of iemand van ons wilde gaan promoveren, heb ik de handschoen opgepakt. Eigenlijk had ik nooit aan promoveren gedacht. Maar soms komen de dingen samen. Mijn ene dochter ging het huis uit. Er brak een nieuwe levensfase aan. En ook wel het gevoel dat ik iets te vertellen heb en dat eens wilde uitzoeken en opschrijven. Als mens werk ik sterk met intuïtie. Die komt niet uit de lucht vallen, maar hangt samen met mijn eigen waarneming en met de cultuur waarvan ik deel uitmaak. Mijn ervaring is dat je als geestelijk verzorger zoveel van mensen ontvangt. Dat maken we toch veel mee. Het leek me sterk dat dat ook niet voor anderen in de zorg zo zou zijn. Alleen – daar hoor en lees je zo weinig over. Dus dat werd mijn onderzoeksvraag.

Die intuïtie heb je vertaald in een wetenschappelijk onderzoek?

Het onderzoek gaat niet in eerste instantie over geestelijke verzorging. Wel over een centraal thema voor ons: de ervaring van zin die zorgverleners krijgen. Over het waardevolle van zorgen in existentiële zin. Dat verpleegkundigen van patiënten voor hun